

LOOVTÖÖDE KOOSTAMISE, VORMISTAMISE JA HINDAMISE JUHEND LÜGANUSE KESKKOOLIS

Vastavalt Põhikooli riiklikule õppekavale § 23 on iga 8. klassi õpilane kohustatud tegema läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimiva loovtöö, milleks on uurimus, projekt, omaloominguline kunstitöö või muu. Loovtööd võib õpilane teha nii individuaalselt kui ka rühmatööna.

Loovtöö eesmärgid

- Arendada loovust, originaalsust, probleemi püstitamise ja lahendamise oskust.
- Suurendada õpilaste enesekindlust ja algatusvõimet.
- Parandada sõnavara ja väljendusoskust.
- Arendada koostööoskust.
- Toetada uute ideede tekkimist ja teostamist.

Loovtöö teema valimine

Loovtöö temaatika valib kool, täpsema teemavaliku teevad õpilase 7. klassi lõpus ja kooskõlastavad selle aineõpetajaga/juhendajaga hiljemalt 8. klassi alguses 15.septembriks. Õpilane valib loovtöö teema erinevate õppeainete ja valikainete ning loovtöö liikide vahel.

- Vajadusel tutvustatakse õpilastele loovtöö teemasid ning erinevaid võimalusi nende käsitlemisel, nõudeid töö koostamisele ning tähtaegu.
- Loovtöö täpsema teemavaliku teevad õpilased individuaalselt või rühmas.
- Loovtööde esitamise liigi (projekt, õpilasuurimus, muusikateos, näitus vm) otsustab õpilane koos juhendajaga siis, kui on selge, millised õppeained on loovtöö koostamise aluseks ja milliseid vahendeid valitud loovtööks kasutatakse.
- Loovtöö läbiviimise ja esitluse koostamise kohta peab õpilane päevikut/blogi jne.

Loovtöö liigid

Läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimivaks tööks võib olla uurimus, projekt, kunstitöö või muu taoline töö ning kool koostab eelpool nimetatud tööde koostamise juhendid, mis sisaldavad ka kõigi loovtöö liikide ülesehituse ning vormistamise nõudeid.

Keelte-, loodus-, tehnoloogia- ja sotsiaalainetes ning matemaatikas on loovtöö liikideks üldjuhul kirjalik õpilasuurimus või projektitöö. Õpilane lähtub töö teostamisel valitud teemast ning läbiviimisele ja vormistamisele esitatud nõuetest.

Õpilasuurimus

Uurimistöö on kirjalik tekst, kus õpilane keskendub mingile uurimisprobleemile. Töö kirjutamine annab õpilastele esimese iseseisva uurimistöö kogemuse ning võimaluse tegeleda huvipakkuvate teemade ja probleemidega kas individuaalselt või koostöös kaasõpilastega. Uurimuse eesmärgiks on saada täpsemat teavet uuritava teema kohta

ning leida teema olulistele küsimustele vastuseid. Samuti aitab uurimustöö kaasa oskusele oma mõtteid edasi anda loogiliselt nii kõnes kui kirjas.

Uurimustöö peaks olema valdavalt analüüsiva iseloomuga, olulisel kohal on töö autori järeldused, tõlgendused ja üldistused.

Uurimustöö koostamise etapid

Õpilane:

- 1) Tutvub 7. klassis loovtöö koostamise põhimõtetega, valib valdkonna või õppeaine; märtsi teine nädal
- 2) valib esialgse teema; aprilli teine nädal
- 3) sõnastab juhendaja abiga probleemi; mai
- 4) koostab 8. klassis koos juhendajaga töö koostamise ajakava, kinnitab ajakava; september – oktoober
- 5) tutvub juhendaja poolt soovitatud kirjandusega
- 6) kogub andmeid
- 7) kirjutab vastavalt nõuetele loovtöö/uurimustöö teksti (maht 7-10 lehekülge); märts – aprill
- 8) õpilane esitleb oma tööd hindamiskomisjonile.

Õpilasuurimuse ülesehitus

Õpilase uurimustöö ülesehitus koosneb järgmistest osadest:

Tiitelleht

Sisukord

Sissejuhatus

Töö põhiosa (peatükid, alapeatükid)

Kokkuvõte, sh enesehinnang

Kasutatud allikate loetelu

Lisad (vajadusel)

Kirjalik loovtöö sisaldab ka õpilase enesehinnangut eesmärkide ja tegevuskava täitmise kohta. Õpilane märgib loovtöö alustamise ja valmimise kuupäeva, koostamisele kulunud aja tundides ning lisab oma allkirja.

Projekt

Projekt on kindla eesmärgi ja ulatusega terviklik töö(ülesanne) vm ettevõtmine.

Projekt pakub hea võimaluse valitud teemadel viia ellu oma ideid üksi või koos kaaslastega.

Projekt annab korraldamiskogemust, juhtimis- ja meeskonnatöökogemust, algteadmisi eelarve koostamisest ja veel palju teisi elus toimetulekuks tarvilikke kogemusi. Projekti võib kaasata ka erinevaid loovtöö liike olenevalt projekti teemast, nt lühiuurimust, erinevaid õpilaste esinemisi, esitlusi, näituste või spordivõistluste korraldamist jm.

Loovtöö kui muusikateos või kunstitöö

Loovtöö muusikateose või kunstitööna kätkeb endas uudseid, innovaatilisi ideid ning on eneseteostusrõõmu pakkuv ja silmaringi avardav. Loovtöö võib olla nii praktiline töö kui ka vaimse idee kandja.

Juhul, kui loovtöös kasutatakse fragmente teiste autorite loomingust, tuleb autorikaitse seadusest lähtudes viidata kasutatud teose autorile.

Loovtöö muusikateosena võib olla õpilase omaloomingu aga ka muusikateose esitamine.

Kunstitöö teostamise tehnikaks võib olla maal, joonistus, graafika, skulptuur, keraamika, videofilm, animatsioon, performance jne.

Kunsti- ja projektitöö puhul koostab õpilane ka kirjaliku osa, mis vormistatakse vastavalt kooli poolt kehtestatud nõuetele.

Kunsti- ja projektitöö kirjaliku osa ülesehitus

Töö ülesehitus on järgmine:

Tiitelleht

Sisukord

Sissejuhatus

Töö käigu kirjeldus

Dokumenteeritud fotomaterjali esitus

Kokkuvõte, sh enesehinnang tööle

Kasutatud allikad

Kirjalik loovtöö sisaldab ka õpilase enesehinnangut eesmärkide ja tegevuskava täitmise kohta. Õpilane märgib loovtöö alustamise ja valmimise kuupäeva.

Loovtöö juhendamine

Loovtööd võib juhendada peale oma aineõpetaja ka algklassiõpetaja, huviringi või – kooli õpetaja, lapsevanem, üliõpilane vm täiskasvanud inimene, kes on antud teemaga kursis. Kui loovtöö juhendajaks valitakse väljaspool kooli töötav inimene, siis registreeritakse töö teema ja töö juhendaja õppealajuhataja juures.

Loovtöö juhendamise põhimõteteks võiksid olla:

- Õpetajate ja õpilaste töökoormus ei tohiks oluliselt suureneda, selleks lepatakse kokku, millal ja mitu korda üldjuhul toimub juhendamine. Näiteks võiks juhendamine toimuda üle nädala, kaks korda kuus.
- Loovtööde koostamine ja juhendamine on soovitatav korraldada veerandite kaupa.
- Juhendaja kohtub juhendatava(te)ga vähemalt neli korda.
- Loovtöö koostamise minimaalne ajaline maht õpilase jaoks võiks olla 15 tundi, mis sisaldab nii juhendamisele kulunud tunde kui ka iseseisvat tööd.
- Juhendaja võib suunata silmapaistvate loovtööde autoreid osalema olümpiaadide, konverentside, konkurssidel jne.

Loovtöö juhendaja kohustused:

- Aitab õpilasel valida töö teemat.
- Nõustab õpilast töö planeerimisel ja läbiviimisel ning probleemide sisulisel lahendamisel.
- Jälgib, et töö vastaks sisult, tasemelt ja mahult käesolevale juhendile.
- Valib juhendamiseks kuni nelja õpilase töö.

Õpilase loovtöö koostamise ajalisest mahust

õpilane	tunde
planeerimine	2
juhendajaga koos	4
tegevus	6
viimistlus	2
ettekanne	1
kokku tunde	15

Töö vormistamine

Projekti ja omaloomingulise töö juurde tuleb kirjutada kirjalik selgitav osa. Loovtöö vormistatakse A4 formaadis valgele paberile arvutikirjas Times New Roman suurusega 12 punkti ja reavahega 1,5 punkti. Tekst paigutatakse paberile rööpselt. Lehekülje vasakus servas on 4 cm, paremas 2 cm, üla- ja alaservas 3 cm laiune veeris. Pealkirjades ei kasutata lühendeid, lõppu ei panda punkti. Taandrida arvutitrukis ei kasutata, lõikude eraldamiseks kasutatakse tühja rida. Tekst kirjutatakse ainult lehekülje ühele poolele.

Loovtöö vormiline liigendus

Töö osade loogiline järjestus:

- tiitelleht
- sisukord
- sissejuhatus
- töö põhiosa peatükkidena: andmed, arutelu, järeldused
- kokkuvõte
- kasutatud allikad
- lisad

Tiitelleht

Tiitelleht sisaldab järgmisi andmeid:

- õppeasutuse täielik nimetus
- töö pealkiri
- töö liik
- koostaja ees- ja perekonnanimi (reastatud paremale)
- klass (reastatud paremale)
- juhendaja ees- ja perekonnanimi (reastatud paremale)
- töö valmimise koht ja aeg

Sisukord

Sisukord kirjeldab töö struktuuri, sisaldab iga alaosa täpse pealkirja ja vastava lehekülje numbrit – nii, nagu need realselt töös endas esinevad. Mõned olulised aspektid:

- kõik leheküljed, sealhulgas kirjanduse loetelu ja lisad, nummerdatakse ühtsesse numeratsiooni – esimene on tiitelleht, millele numbrit ei kirjutata
- lehekülje numbrit ei kirjutata ka sisukorra leheküljele
- iga peatükk algab uuel leheküljelt
- lisad loetletakse sisukorras ühekaupa
- sisukorra enese, sissejuhatuse, samuti kokkuvõtte ja kasutatud allikate ette jaotise numbrit ei kirjutata

Sisu peatükkidena

Peatükkide arv tuleneb töö sisust. Töö sisuline osa sisaldab tavapäraselt kolm kuni viis peatükki.

Kokkuvõte

Kokkuvõttes tuleb välja tuua omapoolsed järeldused ja ettepanekud. Järeldustest peab selguma, kuidas sissejuhatuses seatud ülesanded on lahendatud, milliste tulemusteni on jõutud ning kas töö eesmärk on saavutatud.

Kokkuvõttes ei esitata uut informatsiooni ega püstitata uusi probleeme.

Kasutatud allikad

Kasutatud materjalide all tuuakse tähestikulises järjekorras ära kõik raamatud / artiklid / tekstid / suulised intervjuud jne, millele tekstis on viidatud.

Lisad

Lisad sisaldavad materjali, mida töö eesmärkide saavutamiseks vaja läks, kuid mis töö sisulise esitusega ei ole otseselt seotud (küsitluslehed, plaanid, kaardid, statistilised andmekogumid jne). Samuti sobib lisadena esitada illustreerivat materjali (fotod, tekstikatked, skeemid jne), mille hulk või suurus töö lugemist ei takistaks. Samas tuleb lisadele põhitekstis kindlasti viidata – vastasel juhul võib materjal jääda lugeja tähelepanuta.

Lisad nummerdatakse eraldi ja pealkirjastatakse, kogu esitatud materjal varustatakse selgitavate allkirjadega.

Viitamine, refereerimine, tsiteerimine

Viitamine ja refereerimine

Referering on teise teksti või allika omasõnaline kokkuvõte, sellest olulise väljatoomine. Seejuures tuleb alati viidata algallika autorile.

Teadusmaailmas on paralleelselt välja kujunenud kaks viitamissüsteemi: joonealune viitamine ja tekstisisene viitamine. Lüganuse Keskkooli loovtöodes tuleb kasutada tekstisisest viitamist (nn APA süsteemi). Järgnevalt on välja toodud selle refereerimissüsteemi peamised reeglid.

Tekstisisene viitamine

Tekstisisese viitamise puhul asetseb viide sulgudes teksti sees.

Kui viite pikkus on ainult üks lause, siis on viide enne lauselõpu punkti. Kui viite pikkuseks osutub terve üks lõik, siis on viide lõigu lõpus pärast viimase lause punkti. Viites tuuakse ära:

- autori perekonnanimi
- teose ilmumise aasta
- viitamisel kasutatud info leheküljenumber/numbrid

Näide:

... lause lõpeb (Marxen, 1966: 29).

... lõik lõpeb. (Marxen, 1966: 29)

Kui kasutatakse ühe autori poolt samal aastal välja antud erinevaid teoseid, siis lisatakse nii viidetes kui kasutatud allikate loetelus väljaandmise aasta järele eristavad tähed a, b, ...

Näide:

(Marxen, 1996a: 222); (Marxen, 1996b: 72)

Kui viidataval allikal on kaks autorit, tuleb panna viitesse mõlema autori nimed ja nende vahele komad. Rohkem kui kahe autoriga teoste puhul kirjutatakse viitesse esimesena märgitud autori nimi ning lühend et al.

Näide:

... viide kahe autoriga teosele. (Grauberg & Kivinurk, 1991: 101)

... viide kolme autoriga teosele. (McKay et al, 2001: 66)

Tsiteerimine

Tsitaat on teise teksti sõna-sõnaline, täpne kordamine. Tsitaat on alati jutumärkides. Lugejale on selgem, kui autorit nimetatakse tsiteeritava lause ees või järel tema täisnimega. Nimeviide (perekonnanimi ja teksti avaldamise aasta) esitatakse tsitaadi või kogu lõigu lõpus, samamoodi nagu refereeringu puhul.

Näide:

... ning vastukaaluks soovitab Karl-Kristjan Nigesen linnaturistile: “Vaadake üle, miks üks linn on nii tore, et Europarlament peab vajalikuks korra kuus täies koosseisus sinna kolida” (Nigesen, 2006: 32).

Tabelite vormistamine

Tabeleid kasutatakse arvandmete kompaktselt esitamiseks. Suuremad ja algandmetega tabelid tuleb paigutada töö lisasse. Kõik tabelid tuleb nummerdada läbiva numeratsiooniga. Tabeli pealkiri ja number kirjutatakse enne tabelit. Tabel tuleb paigutada võimalikult selle tekstilõigu järele, milles talle viidatakse. Viide esitatakse sulgudes (vt tabel 1).

Kaitsmine

Loovtöö kaitstakse eksamikomisjoni ees ja loovtöö hinne märgitakse lõputunnistusele. Loovtööde kaitsmine toimub vastavalt loovtööde kaitsmise graafikule aprillis ja mais. Kui loovtöö on tehtud grupitööna, siis osalevad töö kaitsmisel kõik osalised. Kaitsmisele lubatakse õpilased, kelle töö on juhendaja

hinnangul kaitsmiskõlbulik. Loovtööde kaitsmine on avalik. Töö koostaja teeb kuni 5-minutise ettekande. Vajadusel võib kasutada illustreerivat abimaterjali, PowerPointi vm esitlust.

Loovtöö kaitsmisel õpilane:

- selgitab töö eesmärgi ja põhjendab teema valikut
- tutvustab kasutatud meeto(dit)deid
- esitab töö kokkuvõtte: milleni jõuti, kas eesmärk täideti

Hindamine

Loovtöö hindamisel arvestatakse töö teostust, mahtu, loomingulisust, töö sisu ja vastavust vorminõuetele, esinemist töö kaitsmisel ja eneseväljendust. Eriarvamused loovtöö hinde osas otsustatakse komisjoniliikmete hääلteenamusega. Mitterahuldava tulemuse korral on õpilasel võimalik taotleda teistkordset kaitsmist.

Hindamiskriteerium	Ekspert	Tegija	Õppija	punktid
Loovtöö praktiline	sooritus 40			
Tähtaeg 10	Töö on valmis ettenähtud tähtajaks 10	Töö valmis 3-4 päeva tähtajast hiljem 6	Töö on esitatud kuni nädal aega tähtajast hiljem 3	
Sisu 30	Töö vastab ettenähtud teemale, seatud eesmärgid on saavutatud 30	Teemas ja sisus on ebatäpsusi, esineb faktivigu 20	Töö ei vasta teemale, faktivigu on palju 10	
Loovtöö	tegevusaruanne 30			
Vormistus 15	Vormistus, termine ja keelekasutus on korrektne, olemas allikad ja viited 15	Vormistuses, termine ja/või keelekasutuses esineb vigu, allikad on ühekülgsed 10	Töö ei ole vormistatud korrektselt, palju termine ja/või keelekasutusvigu, puuduvad viited, allikad 5	
Töö analüüs 15	Analüüs on ammendav ja objektiivne 15	Analüüs on pealiskaudne 8	Analüüs ei vasta nõuetele 3	

Loovtöö		kaitsmine 30		
Esitluse ülesehitus 10	Esitlus on selge, süsteemne ning näitab teema valdamist 10	Ülesehitus on ebaloogiline, laialivalgus või korduv, esitlusmaterjal on puudulik 6	Esitluse ülesehitus ei vasta nõuetele 3	
Esinemine 15	Kaitsekõne on ammendav, esitlusmaterjal atraktiivne ja näitevahendid valitud asjakohaselt 15	Kaitsekõne annab ülevaate teemast, tekst loetakse maha 10	Kaitsekõne ei vasta nõuetele 5	
Küsimustele vastamine 5	Küsimustele vastatakse argumenteeritult 5	Küsimustele vastamisel esineb raskusi 3	Küsimustele ei osata vastata 1	

80-100 p hinne 5; 60-79 p hinne 4; 40-59 p hinne 3